

Mózes Huba kötetének értéke elsősorban abból fakad, amit különben a fül-szöveg is hangsúlyoz: a szerző igényes, megbízható filológus, az irodalmi alkotás titkainak értője.

*Szabó Zoltán*

*A Müncheneri Kódex négy evangéliuma (1466).*

A négy evangélium szövege és szótára. Décsy Gyula olvasata alapján a szöveget sajtó alá rendezte és a szótári részt készítette: Szabó T. Ádám. Az előszót Király László írta. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1985. 524 l.

Az első magyar bibliafordítás elkészült vagy fennmaradt részleteit három kódex tartalmazza: a Bécsi-, a Müncheneri- és az Apor-kódex. Érdekes tematikus megoszlásban: míg az első az ótestamentum bizonyos könyveit foglalja magában, addig az utolsó a zsoltárokat. Az Európa kiadó most a két szerémségi pap, Pécsi Tamás és Ujlaki Bálint újtestamentum-fordítását, a négy evangéliumot adta közre, amelyet a kalandos utat bejárt Müncheneri Kódex őriz. A fordítók és a kódex útja a magyar történelem mintegy másfél századát (az 1410-es esztendőktől 1575-ig terjedőt) sűríti magába. A szerémségi származású prágai Husz-tanítványokat a huszitaüldözés idején már „elcsángott” hittestvéreik fogadták Moldvában az 1420-as években. Ebből a kelet-európai szegletből került Bajorországba, több kézen át, az említett kódex, amelynek első hiteles másolata 1835-ben készült, az Akadémia közbenjárására. Ezt adta ki Döbrentei Gábor 1842-ben, jegyzeteivel kiegészítve.

A Müncheneri Kódexnek azóta több hiteles, sőt betűhű kiadása látott napvilágot. Az 1985-ös kötet újdonsága, hogy mai helyesírással, az eredeti kiejtést lehetőleg megközelítően teszi hozzáférhetővé szélesebb olvasóközönség számára ezt a magyar kultúrkincset és ritkaságot. Külön említést érdemel az önálló szótári rész, amely a szövegben előforduló összes szót feldolgozza, ezzel kivételes filológiai feladatot old meg, s követhetővé, élményképpé teszi magát a szöveget.

*Szkárosi Endre*

*Karl Nehring: Adam Freiherrn zu Herbersteins Gesandtschaftsreise nach Konstantinopel. Ein Beitrag zum Frieden von Zsitvatorok (1606). R. Oldenbourg Verlag, München, 1983. 231 l. (Südosteuropäische Arbeiten 78).*

Karl Nehring könyve részben monografikus tárgyalása a zsitvatoroki béke történetének s diplomáciai bonyodalmainak, részben Maximilian Brandstetter eddig kiadatlan útibeszámolójának szövegkiadása. Brandstetter az Adam Herberstein által vezetett 1608–1609. évi követség kíséretéhez tartozott, s műve igen fontos, eddig kiaknázatlan forrás a magyar történelemben, valamint a Habsburg–török viszonyban egyaránt fordulatot jelentő zsitvatoroki béke ismerete szempontjából. Herberstein követségének ugyanis a béke ratifikálása, illetve a szultán által aláírt ratifikációs okmány ha-

zahozatala volt a feladata. Mind Nehring monografikus bevezetője, mind az útbeszámoló politika- és diplomáciatörténeti információi elsősorban a magyar történettudomány számára avatják jeles munkává a kiadványt. Értékes hozzájárulás ugyanakkor a magyar művelődés- és irodalomtörténet számára is.

Mint általában a Magyarországon áthaladó külföldi utazók, így Brandstetter beszámolója is fontos forrás a török hódoltságkori Magyarország helyzetére, művelődési viszonyaira, lakosságára stb. vonatkozóan. A jelen kiadványban a 74. laptól a 104-ig olvashatjuk a követség által érintett magyar területek leírását, köztük az Esztergomról, Visegrádról, Budáról, Tolnárról írottakat. Így Brandstetter most első ízben hozzáférhető útleírása újabb gyarapodását jelenti a régi magyarországi itineráriumoknak, sok hasznosítható információval.

Az irodalomtörténész számára pedig az teszi különösen érdekessé, hogy a Herberstein-féle követség egyik tagja, a magyar rendek képviselőjében Rimay János volt. Rimay követjárásáról eddig is voltak forrásaink, hiszen már Ipolyi Arnold kiadta Rimay Konstantinápolyban fogalmazott beszédeit, valamint budai leveleskönyvét. Arról azonban nem sokat tudhattunk eddig, hogy a török területen való tartózkodás során Rimay mikor hol járt, mit látott, mikor miben vett részt. Brandstetter írása most segít kiegészíteni Rimay életrajzát, s ezért a Rimay-kutatásnak a jövőben a Karl Nehring által mintaszerűen gondozott kiadást értékesítenie kell majd.

*Klaniczay Tibor*

*Karl Nehring: Iter Constantinopolitanum. Ein Ortsnamenverzeichnis zu den kaiserlichen Gesandtschaftsreisen an die Ottomanische Pforte 1530–1618.*

München, 1984. 60 l. (Veröffentlichungen des Finnisch-Ugrischen Seminars an der Universität München, Serie C, Band 17.)

A XVI–XVIII. századi magyarországi és balkáni viszonyokra a Bécsből vagy Prágából Konstantinápolyba utazó császári követségek egyes tagjainak az útleírásai elsőrendű források. Többeket közülük már régen értékesített a kutatás, másokat (pl. Brandstetter 1608–1609, illetve Wenner 1616–1618. évi leírásait) a közelmúltban tette éppen a jelen kiadvány szerzője, Karl Nehring hozzáférhetővé. Az útleírók által többnyire torzítottan leírt helynevek okozta nehézség indította a szerzőt arra, hogy ezt a segédeszközt adja a kutatók kezébe. A kis könyv egységes jegyzékbe foglalva adja meg mindazoknak a helyneveknek az azonosítását, melyek a követségek tagjai által írt útbeszámolóokban előfordulnak. A tájékozódást a követségek útvonalát bemutató térképvázlat is elősegíti. Külön haszna a kiadványnak, hogy megtaláljuk benne valamennyi ismert követségi útbeszámoló jegyzékét, a pontos bibliográfiai adatokkal.

*Klaniczay Tibor*